

5. Бертольд В.В. «История исламской цивилизации», перевод Хамза Тахир, ИД «Дар Аль-Маариф», Каир – Египет, 1985.
6. Бертольд В.В. “История тюрок в Средней Азии”, перевод Ахмад Саид Сулейман, Каир – Египет, 1958.
7. Густав Любон – «Цивилизация арабов», перевод Адиля Заитра, Халебская типография, Бейрут – Ливан, 1995.
8. Мухаммад Д. Сухейль Такуш «История Сельджуков Рима в Средней Азии», ИД «Дар Ан-Нафаис», Бейрут – Ливан, 2002.
9. Мухаммад Д. Сухейль Такуш «История аббасидского халифата», ИД «Дар Ан-Нафаис», Бейрут – Ливан, 1996.
10. Махмуд Д. Шакир «История Ислама», Бейрут – Ливан, 2000.

Шахрур (Амран), Сирия. Материал поступил в редакцию 21.06.10.

Түйіндеме

Берілген мақалада мынандай сұрақтар қарастырылған: олар Орта Азия халқы үшін Ислам өркениеті мен Ислам халқының мәдениетінің дамуы және оны қалай сақтау мәселесі қарастырылған.

Resume

The present paper raises such issues as the problems of saving and developing the Islamic cultural heritage and Islamic civilization for the Central Asia peoples.

ӘОЖ (32:008 + 069) (574)

Е.Б. САИРОВ МӘДЕНИ САЯСАТ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН МҰРАЖАЙЛАРЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазақстан Республикасының халықтың мәдени мұрасын сақтау және пайдалану мәселесіне үлкен назар аударып отырғаны белгілі және осы тұрғыда әлеуметтік-мәдени құбылыс етінде музейлердің атқаратын қызметі зор. Музей туралы түсінік, оның міндеті мен қажеттіліктері, жалпы қоғамдағы алатын орнының үлкен мәні бар.

Музей - грек тілінде *museum* - муза храмы, яғни тарихи-ғылыми дерек ретіндегі ескерткіштерді, өнер туындыларын, мәдени құндылықтарды және басқа да мұраларды сақтап, жинақтап, ғылыми-танымдық қызмет атқаратын мекеме [1-465]. Бүгінгі рухани-мәдени жаңғыру, ұлттық дәстүр-салтты жандандыру мәселелері өзектілену кезеңінде музейлер заттық және рухани құндылықтарды тануда, ғылыми тұрғыда зерттеп, оның нәтижелерін

насихаттауда, сол арқылы тәлім-тәрбие беруде маңызды рөл атқарады. Музей ғылыми-зерттеу және мәдени-танымдық мекеме болып табылады және музей ісінің негізгі міндеті - музейлік жәдігерлерді жинау, есепке алу, сақтау, қорларды жүйелеу, қайтадан қалпына келтіру, консервациялау, зерттеу, осы жұмыстардың нәтижелерін ақпарат жүйелерінде таратып отыру.

Алғашқы музейлер Еуропада гуманистік мұраттарды басшылыққа алатын жаңа адамды қалыптастыруды мақсат тұтқан қайта өрлеу мәдениеті заманында пайда болды. Дүниені тануға құштарлықтан туған бір үрдіс коллекция жинау болатын, ол кейіннен музей деп аталатын арнайы мекемелердің пайда болуына негіз болды. XV ғасырдың аяғында Флоренцияда қазіргі мағынасындағы бірінші музей дүниеге келді. Ол осы қаланың билеушісі Лоренцо Медичи өзінің өнер туындыларынан тұратын коллекциясы үшін салған Уффици галереясы еді. Ал XVI ғ. ортасына қарай Еуропада 955-ке тарта музей типтес мекемелер болды. Музейлердің көптеп құрылуының бір себебі тарихқа деген қызығушылықтың өсуі екені даусыз.

XIX ғасырда музей әлеуметтік-мәдени институт ретінде толығымен қалыптасып бітті. Содан бері музейлер қоғам игілігі үшін қызмет жасайтын, өзінің экспозициялық көрсетілімдерін ешқандай шектеусіз қалың көпшілікке ұсынуға негізделген мекеме болып танылды. Құрылымдық ерекшелігіне қарай музейлер ғылым саласы бойынша жіктелген профиліне сай немесе әмбебап жинақтар сипатын иеленді. Уақыт өте келе пайда болған жоғары технологиялық құрал-жабдықтар бұл салаға да енгізілді. Мәдени байланыстардың ғаламдануына орай ИКОМ - халықаралық музей Кеңесі құрылды. Қазақстандық музейлер осы бір халықаралық музейлік қауымдастыққа 1957 жылы кірді.

Еуропа мәдениетінің жетістігі саналатын музей ісі біртіндеп дүние жүзінің басқа елдеріне де тарады, бұл жерде музей әлеуметтік және мәдени кірме - рецепция, яғни қандай да бір қоғамның басқа елде немесе басқа дәуірде пайда болған әлеуметтік және мәдени қалыптарды қабылдауы болып табылады, ол Еуропадан алыста орналасқан елдердің дамуы және өркениетаралық қарым-қатынастар нәтижесінде орын алды және түрлі ерекшелікке ие болды. Еуропалық дәстүрдегі музей ғылым, өнер мен білім храмы деп саналса, ал солтүстік - америкалық түсінікте ол үйрену, демалыс және сауық орны ретінде қарастырылады. Ал Шығыстық дүниетанымдағы музейге деген көзқарас бойынша толыққанды эстетикалық ләззат алу үшін бір уақытта таңдаулы ортада, санаулы шығармаға ғана көз салған жөн.

Қазақстанда музей ісінің басталуы Ресей империясының құрамына кіргеннен кейінгі дәуірде қазақ қоғамы тап болған өзгерістермен тығыз байланысты. Жалпы қазақ халқында ата-бабасынан қалған тұрмыстық заттарды көзінің қарашығындай сақтап, ұрпағына мұра етіп қалдыру ежелден бері бар үрдіс. Оларды киелі санау, табыну қазақтың дәстүрлі дүниетанымындағы ата-баба

рухына, табиғат құбылыстарына табынумен бірдей. Мұның өзі қазақтың ұлттық санасындағы мәдени негіздің терең екенін айғақтайды.

Қазақстан Республикасында музей ісінің қалыптасуы жоғарыда айтылған рецепция нәтижесінде пайда болған құбылыс. Кеңес билігі тұсында музей де басқа кез-келген қоғамдық институт сияқты ең алдымен партиялық идеологияны насихаттаушы қызметін атқарды. Музей қорындағы саяси қағидаларға, идеологиялық шаблондарға қайшы келетін материалдардың көзі жойылды. Осылайша ұлттық мәдениет орасан зор зардап шекті. Музейлердің тарихи, мәдени ескерткіштерді жинақтау, сақтау, насихаттау, ғылыми ағарту қызметін жүргізуге негізделген барлық жұмыс түрлері мүлдем басқа бағытқа түсті. Олар жай ғана экспонаттарды жинау әрекетімен шектеліп қалды. Кеңестік мәдениет басшылары патшалық билік тұсындағы шеңуніктерден асып түсті. Егер де патшалық режимде музей қорларындағы қазақ мәдениетіне қатысты экспонаттар неғұрлым объективті, ғылыми сипатқа ие болған болса, кеңес атқамінерлері төңкеріске дейінгі ұлттық мәдениет жетістіктерінің барлығын мүлдем жоққа шығарды. Патшалық Ресей, одан кейін кеңес билігінің ұлттық ерекшеліктерді түбірімен жоюға бағытталған отарлық саясаты қазақ мәдениетін жойылуға, құрып кетуге таяу мәдениет есебінде тұжырымдап, қазақ халқының бойында әлі күнге дейін орнығып қалған өзін-өзі қор тұту, кемшіндік комплексін қалыптастырды [2-268].

Алғашқы қазақ музейлері сол кезде Ресейде, Батыс Еуропада кең таралған дайын үлгі негізінде алынған еді. Дегенмен мұның өзі отарлық бағыныштылық жағдайында этносты, оның мәдениеті мен тарихын сақтап қалудың жалғыз құралы екенін ұғына білген сол кездегі қазақ зиялылары ғылым, білім беру, ағарту саласындағы батыстық стандарттарды саналы түрде қабылдап, іске асыруына түрткі болды. Еуропалық музейлік дәстүрге еліктеу нәтижесінде туған бірінші қазақ музейі Жәңгір ханның «Қару-жарақ сарайы» деп есептеуге болады. Жәңгір хан 1827 жылы Петербургқа барған сапарында қаланы аралап, музейлерді көргеннен кейін өзінің жеке музейін ұйымдастыру туралы ойға келеді. Кейіннен ол отбасылық-әулеттік және тарихи құндылық болып саналатын сирек заттарды, қару-жарақ түрлерін жинақтап, музейдің негізін қалайды және ол үздіксіз толықтырылып отырады. Бұл музей жинағы әуел бастан қазақтың билеуші элитасының байлығын, атақ-даңқын және батырлық айбынын әйгілеуге бағышталды. «Қару-жарақ бөлмесінің» Қазақстандағы музей ісі тарихындағы ерекше орны бар, өйткені ол қазақ жерінде пайда болған бірінші, нағыз ұлттық музейлік жинақ болған еді [3].

Алғашқы музейлік коллекциялардың қалыптасуына халықтың дәстүрлі тұрмысы мен салт-жораларын зерттеумен, жинаумен айналысқан тұңғыш қазақ этнограф ғалымдары көп еңбек сіңірді. Олардың ішінде Әбубәкір Диваев, Бейбіт Дауылбаев, Сахибсұлтан Бабажановты атап айту қажет. Сондай-ақ аттары елеусіз қалған, бірақ ғажайып есте сақтау қабілетімен

ерекшелетін, мыңдаған жолдан тұратын дастандарды таңды-таңға ұрып, жатқа айтатын қазақ ауыз әдебиетінің білгірлері, тарихи шежіреші қариялар дәстүрлі мәдениеттің баға жетпес асылдарын музейсіз-ақ жадында сақтап, ұрпақтарына табыстауы керемет құбылыс деуге болады.

Қазақстандық музей ісіндегі жағымды өзгерістер музейге деген қызығушылықтың өскенін бейнелейтін бүкіләлемдік үрдіске сай және ешқашан сарқылмайтын мәдени әлеуеттің күш-қуатын ұғыну нәтижесінде дүниеге келген Ә. Қастеев атындағы Бейнелеу өнері музейі және Орталық Мемлекеттік музей құрылысының басталуымен тығыз байланысты. Сол 1970-1980-жылдары арнайы бағыттағы музейлер де пайда бола бастады, оның ішінде Отырар қалашығының қирандылары жанынан ұйымдастырылған Отырар музейі де бар.

1991 жылы мемлекеттік тәуелсіздік алу Қазақстандағы музей ісіне де үлкен импульс берді, осы сәттен бастап қазақстандық музейлердің дербес дамуына жол ашылды. Музей ісінің ең үздік дәстүрлері жаңғырып, ғылыми-зерттеушілік ізденістер өзектіне түсті, ұлттық сипат басымдық алды, жаңа типтегі музейлер пайда болды. Сонымен бірге халықаралық кәсіптік байланыстар кеңейіп, халықаралық музейлік қауымдастықпен дербес ұйым ретінде тікелей қарым-қатынас жасауға мүмкіндік туды. Қазақстан мәдениетін дүниежүзілік дәрежеде насихаттау мақсатында еліміз музейлердің белсенді араласуымен бірқатар мәдени имидждік шараларды іске асырды. Мысалы, «Алтын адам» (Италия, Мантуя, Рим, 1998), «Қазақстан космосы» (Ренн, Париж, 2001), Қазақстанның Франциядағы Мәдениеті күндері (Париж, 2002), ЭКСПО-2005 (Аичи, Жапония), ЮНЕСКО-ның штаб пәтерінде өткен «Мәдени саналуандық және Орталық Азиядағы сұхбат» (Париж, Франция, 2005), «Шөп пен Алтыннан жасалған Қазақстан көшпелілері» (АҚШ, 2006) және басқалары.

Бүгінгі таңда музей қоғамда белгілі бір қызмет атқаратын өзіндік бір әлеуметтік институт ретінде қарастырылады. Музейдің әлеуметтік функцияларын қоғам сұранысы қалыптастырады. Олар: құжаттау немесе сақтау, мәдени-танымдық немесе ғылыми-зерттеу. Қандай функция негізге алынса, соған байланысты осы функцияны неғұрлым тиімді жүзеге асыруға лайық музей мекемесінің құрылымы қабылданады.

Музей ғылыми-зерттеу мекемесі ретінде табиғат объектілерін, материалдық және рухани мәдениет ескерткіштерін жинақтайды. Музей заттары көптеген ғылым салалары үшін үлкен мәнге ие және зерттеу мекемелеріне қажетті дереккөз базасы болып табылады. Ал мәдени-ағарту мекемесі ретінде музей орасан зор тәрбиелік әлеуетке ие. Оның басты мақсаты - мәдени қызмет аясында халықты шоғырландыру және рухани мұраны сақтап, байыту үшін көпшіліктің қызығушылығын туғызу.

Бұл кең тараған көзқарас, мысалы, шетелдік музейтанушы М. Адамс «музейдің негізгі міндеті - музей коллекцияларының көмегімен ғалымдар

жинақтаған білімдерді тарату» деп есептейді. Аталған музей тұжырымдамасы ХХ ғасырдың 20- жылдары жақсы дамыды, сол кезде музей ағартудың күшті құралы, оқыту мен тәрбиелеу тәсіліне айналды.

Қазіргі уақытта музейдің рекреациялық мекеме санатындағы тұжырымдамасы кең танымал, оның басым қызметі бос уақытты тиімді пайдалануға негізделеді. Қалай дегенмен де, музей - бұл қоғам үшін ұрпақтан-ұрпаққа берілетін құндылық есебінде табиғи және мәдени объектілерді екшеу, сақтау және таныстыруға арналған мекеме болып қала береді. Осы бағыттағы ізденістердің барлығы музейді тарихи қалыптасқан және қоғамдық санада бекіген құрылым ретінде жетілдіру жолдарын айқындау мақсатын көздейді.

Халықаралық музейлер Кеңесінің берген анықтамасы бойынша музей қоғамға және оның дамуына қызмет ететін тұрақты коммерциялық мекеме, ол танымдық, ағартушылық және қызықтыру мақсаттарымен адамның және қоршаған ортаның материалды деректерін табады, сақтайды, зерттейді, насихаттайды.

Қазақстан музейлерінің келешегі және дамуы үшін олар әлемнің ең үздік музейлерінің тәжірибесін зерттей отырып, пайдалануы тиіс. Музей - күрделі жүйе, оның негізгі байлығы – ол оның коллекциясы.

Қазіргі заман талабына сай музей ісінде де жаңа қажеттіліктер туындап отыр. Олардың ішінде, мысалы, еліміздегі бүкіл музей жинақтарын каталогтау мәселесі шешімін күтуде. Компьютерлендірудің көмегімен музей коллекцияларын каталогтау біртұтас Мемлекеттік Музей қорының каталогын құруға мүмкіндік береді. Мемлекеттік Каталог Қазақстанның Музей қорына енгізілген музей заттары мен музейлік коллекцияларына қатысты мәліметтерді үйлестіретін есеп құжаты болып табылады.

Музей қорын есепке алудың мұндай жүйесі музей қорларының дұрыс сақталуын қамтамасыз ететін және оны заңдық қорғаудың ең тиімді тәсілі. Мемлекеттік каталог біртұтас ақпараттық жүйе ретінде Қазақстан музейлерінде сақталған бүкіл мәдени құндылықтар туралы мәлімет алуға мүмкіндік бере алады. Сонымен қатар, Мемлекеттік каталогты енгізу материалдық, қаржылық және адам ресурстарын, сондай-ақ көп уақыт мерзімін талап ететіні белгілі.

Музей ісіндегі шешімін күткен тағы бір шара мәдени мұра объектілерін құжаттау болып табылады. Мәдени мұра объектілерін құжаттау музей қызметкерлерінің, ұйымдастырушы-сақтаушылардың мәдени құндылықтар туралы білімдерді қазіргі заманғы қоғамда насихаттау және тарату сияқты маңызды міндетін шешуге көмектеседі және оларды заңдық тұрғыдан қорғаудағы тиімді қару болып табылады.

Қазақстанда бүгінгі күні музей коллекцияларының баспа каталогын құру «Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасы аясында жүргізіліп отыр. Осы бағдарлама шеңберінде дәстүрлі қазақ мәдениетінің ескерткіштерін

қамтитын бірқатар музейлердің каталогтары жарыққа шықты. Бұл тұрғыда елдің музейлік қорын толық көрсете алатын сапалы құжат жасау үшін арнайы қабылданған стандарттарды пайдалану қажет.

Музейлер ғылыми-зерттеу мекемесі болғандықтан, өзінің ғылыми, экспозициялық және мәдени-танымдық қызметін жүзеге асыру бағытында дербес ғылыми зерттеулер жүргізуі тиіс. Музейдің профиліне сай ғылыми ізденіс жұмыстары атқарылады. Бұл зерттеулер музей заттарын жинау, сақтау, өңдеу және пайдаланудың теориясы мен әдістері саласында жаңа білімдерді қалыптастыруға арналады. Ғылыми-зерттеу жұмысының нәтижелері экспозициялар мен көрмелерден көрініс табады. Коллекциялар каталогының басылымы, экспозициялар мен көрмелердің көрсеткіштері және басқа да басылымдар да музейдің осы қызметінің нәтижесі. Ғылыми-зерттеу жұмысының маңызды құрамдас бөліктерінің бірі - тұрақты түрде ұйымдастырылатын ғылыми конференциялар. Беделді ғылыми орталыққа айналған кейбір музейлер ғылыми мекемелермен тығыз бірлесе жұмыс істейді.

Бүгінгі музей қалың көпшілік қауымға түсінікті, қолжетімді және танымдық орталыққа айналуы тиіс. Ол үшін бірқатар мәселелерді жүзеге асырып, оң шешімін табу, музей ісін жан-жақты жетілдіру қажет. Оның ішінде, мысалы, экскурсиялық жұмыстың әдістемесіне ерекше назар аудару, музейге келушілердің көңілінен шығатын шаралар ұйымдастыруға болады. Келушілердің әртүрлі топтары үшін әлеуметтік қарым-қатынас, кездесу, пікір алысу, бос уақытын өткізу орнына айналу - бүгінгі музейлердің тартымдылығын арттыра түседі. Қазіргі жағдайда табысты және тиімді жұмыс істеу тұжырымдамасы мыналарды қамтиды: келу (экспозициялар), қарау (экспонаттар), естелік (дүкендер) және релаксация (демалыс аймағы, кафе, ресторан).

Музей үдерісіне келушілерді тарту мәселесін музей өзінің сұраққа жауап беретін, құбылыстарды түсіндіре алатын, дүниетанымын кеңейтетін қызметімен шешуіне болады. Өйткені келушілерді музейдің ең алдымен білім мен кәсіби бағдар беретін орын, эстетикалық ләззат, кеңес беру, тақырыптық семинарлар, адамдардың нақты бір тобымен қарым-қатынас жасау, адамның шығармашылық әлеуетін тануы және оны жүзеге асыруына көмектесетін қызметі қызықтырады.

Қазіргі уақытта мәдени-тарихи өткенге жаңа көзқарас қалыптасып, соның нәтижесінде құндылықтарды қайта ұғыну, жаңғырту, пайдалану өзектіленген тұста музейдің мәдени-танымдық қызметі де ерекше сипат алып отыр. Музейлердің мәдени-танымдық қызметінің түрлері сан алуан. 19 ғасырда қалыптасқан дәстүрлі қызмет түріне экскурсиялар мен лекциялар жатады. Ал 1980 жылдары экскурсияның театрландырылған түрі, әңгіме-саяхаттар, сабақ-экскурсиялар таралды. Музей жұмысының клубтық түрі лекторийлерді, әдеби, сазды қонақжайларды, кештерді, музей мейрамдарын, үйірмелер мен клубтарды қамтиды. Бұл жұмыс түрлерін біріктіретін басты шарт - сол музей

коллекциясымен тікелей байланыста ұйымдастырылуы тиіс. Ал қазіргі жағдайда музейлердің қарым-қатынас орталығына айналуы постиндустриалдық қоғамда билік құрып отырған жаңа ақпараттық технологияларға байланысты бұрынғыдан да артып отыр. Интернеттің виртуалды кеңістігінде араласу тапшылығынан зардап шеккен адамдар нақты өмірдегі музейде қызығушылықтары бойынша бірігіп, қарым-қатынас жасауға ұмтылуы тегін емес.

XXI ғасыр тоғысында заман талабы басқа да мәдениет саласы сияқты музей қызметін жаңаша ұйымдастыруды қажет етіп отыр. Осы тұрғыда бүгінгі музей ісінің көкейкесті мәселелері мынадай:

- Музей қорын сақтау, бұл музей коллекцияларының барған сайын толығына және соған орай мекеменің пайдалы алаңының сол қалпында қалуынан туындап отыр;

- Көптеген музейлерде қор сақтаушылар жетіспейді, музейлердің штаттық құрылымын қайта қарау қажет;

- Музей заттарын реставрациялау және консервациялау мәселесі өткір қойылып отыр, өйткені музей коллекциялары ұзаққа сақталатын болғандықтан қажетті сақтау нормалары мен арнайы қамқорлықсыз біртіндеп жойылып кетуі мүмкін;

- Бүкіл еліміздегі музейлер қорын есепке алу;

- Қор коллекцияларын құжаттау, қазіргі заманғы музей ісінің дамуы компьютерлік технологиялар көмегімен тұтас ақпараттық жүйе құруды талап етеді, сол арқылы біртұтас Мемлекеттік каталог құруға қол жеткізу;

- Музей қорларын қайта қалыптастыру, яғни кеңестік билік тұсында шектен тыс идеологияландыруға ұшыраған музей қорларын анықтау, ерекше тарихи және көркем құндылығы жоқ заттарды музей қорынан алу, бұл музейдің беделі мен мәртебесіне де зиянын тигізетін құбылыс;

- Музей қорына қабылданатын объектілерді екшеуде арнайы критерийлерді қалыптастыру;

- Музей қызметкерлерінің кәсіби біліктілігі, мамандар жетіспеушілігі;

- Музейлердегі мәдени мұраны кең түрде және терең насихаттау;

- Музейлерді қаржыландыру, бүгінгі таңда музейлер толығымен мемлекет қолдауына тәуелді, сондықтан да музей ісі дағдарысқа, тоқырауға тап болмауы үшін меценаттықты, жеке тұлғалар тарапынан қолдауды ұйымдастыру қажет;

- Қазақстандық музей ісінің ең көкейкесті проблемасы - музей заттарын реставрациялау, оны жүзеге асыратын кәсіби реставраторлар, реставрациялық орталық елімізде жоқ;

- Экомuseumейлер, яғни мәдени және табиғи қоршаған ортаға арналған және адамның іс-әрекетін қамтитын музейлер ұйымдастыру, олар мысалы, дәстүрлі қолөнер шеберлігі мен тәжірибесін замандастарына, ұрпақтарына жеткізуге қызмет етеді және ол мәдениетке деген жаңа көзқарастың қалыптасуына

алып келеді; ерте заманнан келе жатқан және әрі халыққа кең тараған сәндік және қосалқы өнердің бірі әрі бірегейі - қазақтың дәстүрлі зергерлік және ұсталық өнері. Асыл тастарды пайдаланып, сән-салтанатты әшекейлер мен қару-жарақ, сауыт-сайман, ер-тұрман жасау, оны зерлеу өнерінің бұйымдары ұрпақтан-ұрпаққа мирас болып, өшпей бүгінге жетті [4]. Қазақ зергерлік өнер туындылары ХХІ ғасырда да құндылығы арта түсуде. Ендігі міндет осы ұсталық пен зергерлік өнерін жасалу үдерісінде, арнайы орында музей қызметін пайдалана отырып көрсету, дамыту және насихаттау. Өздері сері, жаны сұлу, он саусағынан өнері тамған ата-бабалар ісін жарқыратып көрсетуде экомузейлер үлгісін пайдалануға әбден болады.

- Музейлердің өз коллекциясын жете зерттеуіне мән беру.

Музей қызметін жетілдіру және түйткілді мәселелерді дер кезінде шешу арқылы жинақталған тәжірибе мен оны теориялық негіздеу, әлемдік музей ісіндегі озық жетістіктерді отандық музейлерде кеңінен қолдану, халықаралық музейтанушылармен ынтымақтаса жұмыс істеу бүгінгі қазақстандық музей ісін алға бастыруға мүмкіндік береді. Және ұлттық мәдениеттің бір саласы ретінде музей қызметі жаһандану үдерісі туғызған мәдени әркелкілікті жоюға, бұқаралық мәдениеттің басымдық алуына қарсы тұрудың бір шарасы болып табылады. Бүкіл әлемде музейге, жалпы мәдени және табиғи байлыққа деген қызығушылықтың артып отырғанын ескерсек, мәдени мұрамызды дұрыс сақтау және насихаттау арқылы ұлттық ерекшелігіміз бен өз орнымызды да сақтап қаламыз.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақ мәдениеті. – Алматы: «Аруна», 2005.
2. Құлкенов М., Отарбаев Р. Жәңгір хан. – Алматы: «Өлке», 1992.
3. Фабитов Т., Мүтәліпов Ж., Құлсариева А. Мәдениеттану. – Алматы: «Раритет», 2001.
4. Қалиев С., Оразаев М., Смайылова М. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. – Алматы: «Рауан», 1994.

Мәдени саясат және өнертану институты. Редакцияға мәлеметтік түсті 07.05.10.

Резюме

В статье рассматриваются основные вопросы и проблемы музейного дела, его развитие и улучшение материального состояния музеев, внедрение новых форм работы. Автор уделяет большое внимание анализу сегодняшнего состояния музеев страны и предлагает максимально использовать их научный потенциал, чтобы казахстанские музеи стали не только сокровищницей искусства, но и крупнейшим центром и очагом развития искусствоведческой науки,

предметом национальной гордости и всенародным достоянием. Для этого требуется как всесторонняя государственная поддержка, так и забота и опека со стороны частных лиц, т.е. меценатов.

Resume

In article it is considered the basic questions and problems of museum business, its development and improvement of a material condition of museums, introduction of new forms of work. The author gives a great attention to the analysis of a today's condition of museums of the country and suggests to use as much as possible their scientific potential that the Kazakhstan museums became not only an art treasury, but also the largest centre and the centre of development of an art criticism science, a subject of national pride and national property. For this purpose it is required both all-round state support, and care and guardianship from outside private persons, i.e. patrons of art.

УДК 323.28

В.П. СТОЛЯРОВ
К ВОПРОСУ О МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫХ
АСПЕКТАХ БОРЬБЫ С ТЕРРОРИЗМОМ

События в Москве 30 марта 2010 года - террористические акты на станциях метро «Лубянка» и «Парк отдыха» - ещё раз напомнили всему миру, что борьба с терроризмом - дело всех и каждого, не обходящее стороной ни одну страну, ни одного гражданина. основополагающим в международном праве является постулат, который основывается на утверждении, что нет абсолютно никаких причин, которые могли оправдать эти и подобные им акты вандализма.

Глобальные масштабы терроризма в XX столетии вывели проблему борьбы с ним далеко за рамки национальных государств. Количественный рост числа террористических организаций, их активизация в различных регионах планеты потребовали принятия совместных усилий практически всех государств мира, которые в той или иной степени оказались перед лицом надвигающейся или уже осуществлённой угрозы.

Такая ситуация в определённой степени повлияла на характер развития отдельных международно-правовых отношений, международного права в целом, а также повлекла изменения некоторых статей законодательства ряда стран. От общих фраз и общей декларативной ответственности за терроризм, закреплённых в законодательстве практически всех развитых стран, потребовалась детальная прописка реальных механизмов исполнения этих базовых положений, их